

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ПЕРЕКЛАДУ

НАТАЛІЯ БОРИСЕНКО

**СОЦІОЛІНГВІСТИЧНІ ТА ПРАГМАТИЧНІ ПРОБЛЕМИ
ПЕРЕКЛАДУ :**

**ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ
ЗАНЯТЬ**

**ЖИТОМИР
2022**

УДК 81'25
ББК 81.7
Б 82

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради Житомирського державного університету імені Івана Франка від 24 червня 2022 року (Протокол № 10)

Рецензенти:

Антонов Олексій – доцент кафедри природничих та соціально-гуманітарних дисциплін, завідувач науково-методичної лабораторії Житомирського медичного інституту Житомирської обласної ради

Соловйова Лариса – доцент кафедри іноземних мов Національного Поліського університету.

Білюк Інна – завідувач кафедри англійської мови та прикладної лінгвістики Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Борисенко Наталія Дмитрівна.

Б 82 Соціолінгвістичні та прагматичні проблеми перекладу: Інструктивно-методичні матеріали до семінарських занять. Житомир, 2022. 27 с.

Інструктивно-методичні матеріали до семінарських занять укладено для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 03 Гуманітарні науки, спеціальності 035 Філологія освітньої програми «Англійська і німецька мови та літератури (переклад включно)». Матеріали мають на меті ознайомити здобувачів із питаннями, які пропонуються для розгляду під час семінарських занять; включають проблемні питання.

© Борисенко Н.Д.
© Житомирський державний університет імені Івана Франка

ЗМІСТ

Загальні відомості про освітню компоненту	4
Інструкція щодо підготовки до семінарських занять	7
Тематика семінарських занять	10
Семінар № 1. Комунікативний підхід у перекладі	10
Семінар № 2. Соціолінгвістична теорія перекладу	12
Семінар № 3. Лінгвокраїнознавчий аспект перекладу	15
Семінар № 4. Лінгвокраїнознавчий аспект перекладу 2	16
Семінар 5. Лінгвокультурологічний аспект перекладу	18
Семінар 6. Прагматична адаптація перекладу	19
Семінар 7. Прагматична адаптація перекладу 2	21
Список рефератів та мультимедійних презентацій	24
Питання до заліку	24
Рекомендована література	26

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО ОСВІТНЮ КОМПОНЕНТУ

Програма освітньої компоненти «Теоретичні та прикладні аспекти термінознавства та лексикографії. Соціолінгвістичні та прагматичні проблеми перекладу» розроблена для підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти та відповідає освітньо-професійній програмі «Англійська і німецька мови та літератури (переклад включно)» та розрахована на два семестри першого року навчання.

Програма навчальної дисципліни в другому семестрі включає:

Модуль 2. Соціолінгвістичний та прагматичний аспекти перекладу. Комуникативний підхід у перекладі. Соціолінгвістична теорія перекладу. Передача соціальних та територіальних діалектів у перекладі. Особливості перекладу реалій та національно специфічної лексики. Переклад як конфронтація культур. Передача культурно маркованої лексики. Прагматичний аспект перекладу. Прагматична адаптація перекладу. Прагматичний аспект ситуації спілкування. Особливості передачі мовленнєвих актів.

Оцінювання здобувачів під час вивчення дисципліни здійснюється відповідно до «Положення про критерії та порядок оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка згідно з Європейською кредитною трансферно-накопичувальною системою» https://zu.edu.ua/offic/ocinjuvannya_zvo.pdf.

Оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти за всіма видами навчальних робіт проводиться за поточним, модульним та підсумковим контролюми.

Шкала оцінювання знань здобувачів вищої освіти

Оцінка за університетською шкалою	Оцінка в балах	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
Зараховано	90-100	A	відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок
	82-89	B	вище середнього рівня з кількома помилками
	74-81	C	в цілому правильне виконання з певною кількістю суттєвих помилок
	64-73	D	непогано, але зі значною кількістю недоліків
	60-63	E	виконання задовольняє мінімальним критеріям
Незараховано	35-59	FX	з можливістю повторного складання
	1-34	F	з обов'язковим повторним курсом

Підсумкова оцінка з вивчених модулів (ПОМ) розраховується:

№ модулю	$M_{\%n}$ (відсоткове значення модулю освітньої компоненти)
Модуль 2	$M_{\%1} = (100)$
Сума	100

Оскільки формою підсумкового контролю освітньої компоненти є залік то залікова оцінка (ЗО) з освітньої компоненти дорівнює підсумковій оцінці з вивчених модулів (ПОМ).

$$ЗО=ПОМ$$

Політика щодо академічної доброчесності ґрунтується на засадах академічної доброчесності <https://zu.edu.ua/academic-integrity.html> та визначається системою вимог, які викладач ставить до здобувача у вивченні освітньої компоненти (правила поведінки на заняттях, користування засобами електронного зв'язку, тощо), що включає недопущення академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації, списування, заборону використання додаткових джерел інформації під час оцінювання знань (в тому числі засобів електронного зв'язку), за використання інтернет ресурсів та інших джерел інформації здобувач має вказати джерело, використане під час виконання завдання, тощо.

Політика щодо відвідування базується на тому, що здобувач вищої освіти зобов'язаний виконувати правила внутрішнього розпорядку університету https://zu.edu.ua/offic/pravylya_vn_rozporiyadku.pdf та відвідувати навчальні заняття згідно з розкладом <https://dekanat.zu.edu.ua/cgi-bin/timetable.cgi?n=999>, дотримуватися етичних норм поведінки. Присутність на занятті є обов'язковим компонентом оцінювання.

Забезпечення студентоцентрованого підходу та створення можливостей для навчання здобувачів вищої освіти, які не можуть відвідувати заняття з поважних причин, зокрема реалізується через «Положення про навчання студентів за індивідуальним графіком у Житомирському державному університеті імені Івана Франка». Індивідуальний графік навчання передбачає можливість вибіркового відвідування здобувачем аудиторних занять (лекційних та семінарських) і самостійного опрацювання матеріалу навчальної дисципліни.

Відповідно до політика щодо перескладання здобувач вищої освіти, який був відсутній на семінарських заняттях незалежно від причини, має право на відпрацювання, яке здійснюється протягом місяця після виходу на заняття, але не пізніше ніж за тиждень до початку заліково-екзаменаційної сесії. Відповідно до положення «Положення про критерії та порядок оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Житомирського державного

університету імені Івана Франка згідно з Європейською кредитною трансферно-накопичувальною системою» (нова редакція) https://zu.edu.ua/offic/ocinjuvannya_zvo.pdf кожне семінарське заняття оцінюється. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані здобувачем вищої освіти у встановлені викладачем терміни, але не пізніше ніж за тиждень до початку заліково-екзаменаційної сесії.

Політика щодо дедлайнів встановлює конкретні терміни виконання завдань. Здобувач вищої освіти, який з поважних причин (внаслідок тимчасової непрацездатності, підтвердженої довідкою закладу охорони здоров'я, або який був звільнений від занять наказом Ректора Університету) пропустив семінарські заняття зобов'язаний ліквідувати академічну заборгованість не більше ніж за місяць з моменту виходу на навчальні заняття (дня припинення поважної причини). Здобувач вищої освіти, який без поважних причин не відвідав навчальні заняття або отримав оцінку нижчу 60 балів, необхідно відпрацювати академічну заборгованість до проведення модульної контрольної роботи.

До підсумкової модульної контрольної роботи допускаються здобувачі вищої освіти, які отримали поточні оцінки на усіх передбачуваних робочою навчальною програмою аудиторних навчальних заняттях. До завершення відповідного модуля здобувачам вищої освіти дозволяється перескладати окремі елементи модуля (завдання) з метою отримання вищих поточних оцінок під час консультацій із навчальної дисципліни, які проводяться впродовж семестру.

Здобувачі вищої освіти мають право **на оскарження оцінки** з освітньої компоненти, отриманої під час контрольних заходів. Апеляція здійснюється відповідно до «Положення про апеляцію результатів контрольних заходів у Житомирському державному університеті імені Івана Франка» https://zu.edu.ua/offic/pro_apelyacij.pdf.

Спілкування учасників освітнього процесу (викладачі, здобувачі) відбувається **на засадах партнерських стосунків**, взаємопідтримки, взаємодопомоги, толерантності та поваги до особистості кожного, спрямованості на здобуття істинного наукового знання. Вирішення конфліктних ситуацій здійснюється відповідно до «Положення запобігання та протидії булінгу» <https://zu.edu.ua/offic/pol-buling.pdf>.

Інструкція щодо підготовки до семінарських занять

Підготовка до семінарських занять є невід'ємною складовою вивчення освітньої компоненти «Теоретичні та прикладні аспекти термінознавства та лексикографії. Соціолінгвістичні та прагматичні проблеми перекладу». Питання, які виносяться на обговорення під час вивчення Модуля 2 «Соціолінгвістичні та прагматичні проблеми перекладу» сприяють кращому розумінню соціолінгвістичного, комунікативного, лінгвокультурологічного та прагматичного підходів до перекладу, виявленню та впливу прагматичних та соціолінгвістичних факторів на процес перекладу, зв'язків перекладознавства з соціолінгвістикою та лінгвопрагматикою, допомагають виробити власний алгоритм врахування соціолінгвістичних та прагматичних факторів у перекладі.

Алгоритм підготовки теоретичних питань

1. Розгляньте всі питання, вказані у плані семінарського заняття.
2. Опрацюйте джерела, зазначені в списку літератури до заняття. Підберіть самостійно джерела, які можуть бути використані під час підготовки.
3. Складіть план відповіді (простий/ складний) на кожне питання.
4. Окремо опрацюйте основні поняття теми заняття, які ви маєте засвоїти.
5. Проаналізуйте, як опрацьований матеріал пов'язаний з іншими питаннями навчальної дисципліни чи суміжних дисциплін.
6. Для кращого засвоєння та запам'ятовування матеріалу зробіть виписки чи складіть короткий конспект, інтелект-карту, інфографіку за прочитаним матеріалом.
7. Підберіть ілюстративний матеріал до відповіді.
8. Визначте проблеми в опрацьованому матеріалі, які ви недостатньо зрозуміли. З цими питаннями Ви можете звернутися на консультації до викладача.
9. Залучіть додатковий матеріал для відповіді.
10. Перевірте, як ви засвоїли опрацьовані питання – самооцінювання.

Робота з першоджерелами

Алгоритм роботи з першоджерелами включає наступні кроки:
прочитайте першоджерело; випишіть терміни, що вживаються, дайте їм

визначення; складіть план прочитаного; складіть короткий конспект першоджерела; знайдіть ілюстративний матеріал для підтвердження постулатів роботи; перекажіть текст власними словами.

Вивчення основних термінів

Готуючись до семінарських занять та виконуючи самостійні та індивідуальні завдання випишіть терміни, які відносяться до запропонованої для розгляду теми. Дайте визначення термінів використовуючи текст лекцій, лінгвістичні словники та довідники, монографії, присвячені соціолінгвістичним та прагматичним проблемам перекладу, енциклопедичні та тлумачні словники української та англійської мов. Переконайтесь, що Ви розумієте значення всіх слів, що наводяться у визначенні. Якщо значення певних слів не є зрозумілим, скористайтесь тлумачним словником, щоб унеможливити себе від хибного розуміння лексеми.

Вирішення проблемних питань

Для вирішення проблемних питань, пов'язаних із визначенням труднощів, які виникає у перекладі унаслідок відмінностей двох культур, вихідної та цільової, соціумів та прагматичних настанов мовців, скористайтесь наступним алгоритмом: уважно прочитайте текст завдання; виділіть ключові слова; переконайтесь, що Ви розумієте завдання; скористайтесь тлумачним та лінгвістичним словником для розуміння незнайомих слів; визначте терміни, що наводяться у завданні; виявіть у чому полягає проблема; дайте стислу відповідь; доберіть аргументи на підтримку своєї версії; дайте розгорнуту відповідь.

Алгоритм виконання вправ на переклад

Здійсніть доперекладацький аналіз запропонованого речення або уривку тексту. Виділіть у реченні мовні одиниці, які становлять труднощі у перекладі, визначте тип мовної одиниці. Проаналізуйте зазначені одиниці, використовуючи тлумачні та лінгвокраїнознавчі словники англійської мови, граматичні довідники. Визначте традиційні способи передачі одиниці в українському перекладі, проаналізуйте переваги та недоліки існуючих способів перекладу. Запропонуйте власний переклад. Прокоментуйте обраний Вами спосіб перекладу.

Підготовка мультимедійної презентації

Для підготовки мультимедійної презентації скористайтесь наступним алгоритмом: оберіть тему для презентації зі списку або запропонуйте тему самостійно; визначте ключові слова теми; складіть план; визначте кількість слайдів; складіть ключові речення до кожного слайду; підготуйте інформацію для слайдів, пам'ятайте, що слайд не повинен бути переобтяженим текстовою інформацією; доберіть, де можливо ілюстрації (портрети визначних науковців); використовуйте графіки та діаграми для представлення теорій та напрямів; підготуйте виступ та синхронізуйте його зі слайдами; оберіть оптимальний режим показу презентації.

Підготовка реферату

Для підготовки реферату, присвяченого соціолінгвістичним та прагматичним проблемам перекладу, скористайтесь наступним алгоритмом: оберіть тему; визначте ключові слова; укладіть план; доберіть інформацію, що має бути представленою у рефераті; організуйте інформацію у параграфах та абзацах; використайте конектори для зв'язку між абзацами у межах параграфу; напишіть висновки до кожного параграфу окремим абзацем наприкінці параграфу; на основі матеріалу реферату напишіть вступ та загальні висновки; оформіть список літератури в алфавітному порядку, наводячи спочатку джерела українською мовою, після цього латиницею; оформіть посилання в тексті реферату за наступним прикладом [1, с. 27; 3, с. 78]; підготуйте виступ за темою реферату.

Тематика семінарських занять.

Семінар 1. Комунікативний підхід у перекладі

План

1. Комунікативний аспект перекладу.
2. Адекватність у перекладі.
3. Еквівалентність у перекладі.
4. Інваріант перекладу. Перекладність.
5. Парадокси перекладу.
6. Комунікативна теорія перекладу О. Каде.

I. Проблемні питання:

1. Вважається, що перекладач повинен відтворити ефект висловлення, а не скопіювати його форму, що дозволяє перекладачеві вибудувати цільовий текст як первинний та оригінальний. Принцип функціональності, у цьому зв'язку, є передачею функцій думки та образу, а не підставлення мовних еквівалентів. Прокоментуйте точку зору науковця.

2. Парадокси перекладу Сейворі (1957, с. 49) традиційно розглядають як дванадцять правил ідеального перекладу. Прокоментуйте ці правила. Наскільки можливим є їхнє врахування під час процесу перекладу? Які з них, на Вашу думку, можна зігнорувати?

1. A translation must give the words of the original
2. A translation must give the ideas of the original.
3. A translation should read like an original work.
4. A translation should read like a translation.
5. A translation should reflect the style of the original.
6. A translation should possess the style of the translator.
7. A translation should read as a contemporary of the original.
8. A translation should read as a contemporary of the translator.
9. A translation may add to or omit from the original.
10. A translation may never add to or omit from the original.
11. A translation of verse should be in prose.
12. A translation of verse should be in verse.

II. Перекладіть на українську мову, звертаючи особливу увагу на відтворення комунікативного ефекту висловлення:

1. “Awww, Junie, come on. Like we used to.”

“Like we used to? What are you talking about? You’re the mean one. You’re the one who wrecked how we used to be. Did you ever think I might have problems?” I said.

“That I might be dealing with ... situations?”

Greta stumbled along ahead of me. She turned back and laughed. “Poor old Mrs. Lucky. Poor troubled Mrs. Special,” she said. “Maybe I should go out and get myself AIDS. Then everyone can come fawning around me and—”

“Shut up, Greta. Just shut up.”

“Would I be special enough for you then, June? Tragic enough?” (Rifka 2012, 196).

2. EVA (sulkily) Why didn't you tell her? I thought you had more courage.

REX It didn't seem the right time.

EVA When is – the right time?

REX Tomorrow, perhaps.

EVA (with determination) I shall tell her, if you don't.

REX (exasperately) No, Eva, it isn't your place.

EVA Oh, to hell with that (Manktelow 1979, 30).

3. JEAN. And if he gets a job you will be happy?

NORMAN. No.

JEAN. When will you be happy?

NORMAN. Do you approve? Do you want to see your daughter married to a layout? (Walker 1981, 6).

4. “This is just silly. Robby is one of the finest surgeons in his field. If he says you ought to have treatment, you have simply got to have treatment.”

“He gave me to understand that it was for me to decide.”

“Look here, you're bloody ill. You just aren't in a position to decide.”

“This is my body,” she said, not intending to sound blasphemous. “Not Mr Tulloch's.”

“I just can't see why you are being so stubborn. We're trying to help you and you're just being ridiculous. This treatment would have been impossible five years ago.”

“So, I understand. But is there any evidence that it will do anything but make my hair fall out?” (Wilson 1980, 41).

Література (основна)

Славова Л.Л., Борисенко Н.Д. Лінгвокультурологічні основи перекладу : Навчально-методичний посібник (англійською мовою). Житомир : Вид-во ЖДУ, 2016. 84 с.

Література (додаткова)

Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Ч. 2 : Лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні труднощі. Вінниця : Нова книга, 2001. 303 р.

Карабан В. І., Мейс Дж. Теорія і практика перекладу з української мови на англійську мову Вінниця : Нова Книга, 2003. 608 р.

Коптілов В.В. Теорія і практика перекладу. К. : Вища школа, 1982. 166 с.

Славова Л.Л., Борисенко Н.Д. Етноспецифіка кіноперекладу у дзеркалі міжкультурної комунікації. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*, 2019. Випуск 1 (89). С. 124–128.

Семинар 2. Соціолінгвістична теорія перекладу.

План

1. Теорія перекладу та соціолінгвістика.
2. Соціально-статусні характеристики мовця та їх відображення у перекладі.
3. Соціолінгвістичний аспект теорії перекладу.
4. Поняття територіального діалекту. Відтворення територіальних діалектів у перекладі.
5. Поняття соціального діалекту. Способи відтворення соціальних діалектів у перекладі.
6. Контаміноване мовлення іноземців у перекладі.

I. Проблемні питання

1. Проблема відтворення територіальних діалектів у перекладі є досить суперечливою. З одного боку, діалект є потужним засобом характеристикації персонажу. З іншого боку, вихідна та цільова мова не мають відповідностей між своїми територіальними діалектами. Отже, від мистецтва перекладача залежить наше сприйняття персонажу, що в оригіналі використовує вкраплення шотландської мови, який у перекладі починає говорити одним з діалектів української мови. Чи не буде така спроба сприйматись цільовою аудиторією як надмірне одомашнення? Як, на Вашу думку, потрібно відтворювати територіальні діалекти у перекладі?

2. Однією з характеристик соціального статусу є расова та етнічна ідентичність. Остання відіграє важливу роль у житті США, де існує низка термінів, що використовуються на позначення особи відповідно до її расової та етнічної приналежності. Спробуйте пояснити та перекласти українською наступні терміни: *Caucasian, Hispanic, Latino, Native American, Cablinasian, Blackanese, China-Latina*.

4. У своїй монографії *Feminism and Linguistic Theory* Дебора Камерон використовує у родовому значенні особовий займенник *they* у таких контекстах, де раніше використовувався особовий займенник *he*: *The more a person is integrated into a close-knit social network, the more time they spend speaking to the same group of people and the less they spend in contact with others who might change their speech* (с. 67-68). Перекладіть уривок українською мовою, звертаючи особливу увагу на переклад особових та присвійних

займенників. Наскільки проблема англійської мови з особовим займенником третьої особи однини *he* є актуальною для носіїв української мови? Аргументуйте свою відповідь.

5. Окремі лінгвісти-феміністки віддають перевагу використанню особового займенника *she* в родовому значенні. Проаналізуйте уривок з монографії Дебори Камерон, в якому вона коментує принцип кооперації Грайса: *People do not always observe the principle, of course, but where a speaker flouts it, the hearer suspects she has a reason* (р. 50). Як потрібно відтворити займенник *she* в українському перекладі? Чи є можливість передати українською мовою той факт, що авторка вихідного тексту навмисно використовує займенник, що номінує лише жінку?

II. Прокоментуйте два українських переклади п'єси «Пігмаліон» Бернарда Шоу, зверніть увагу на відтворення форм діалекту кокні. Що Ви знаєте про діалект кокні? Якими є його основні характеристики? Яким є відношення у Великій Британії до соціальних діалектів?

THE MOTHER. How do you know that my son's name is Freddy, pray?

THE FLOWER GIRL. Ow, eez ye-ooa san, is e? Wal, fewd dan y' de-ooty bawmz a mather should, eed now bettern to spawl a pore gel's flahrzn than ran awy atbaht pyin. Will ye-oo py me f'them? [Here, with apologies, this desperate attempt to represent her dialect without a phonetic alphabet must be abandoned as unintelligible outside London.]

THE DAUGHTER. Do nothing of the sort, mother. The idea!

THE MOTHER. Please allow me, Clara. Have you any pennies?

THE DAUGHTER. No. I've nothing smaller than sixpence.

THE FLOWER GIRL [hopefully] I can give you change for a tanner, kind lady.

THE MOTHER [to Clara] Give it to me. [Clara parts reluctantly]. Now [to the girl] This is for your flowers.

THE FLOWER GIRL. Thank you kindly, lady.

Мати. Скажіть, будь ласка, а звідкіля ви знаєте, що мого сина звати Фредді?

Квіткарка. Ой, то це був ваш синок, кажите? Ну, я'би в' 'го луче навчили, то ни тікав би він геть, коли россипав квіточки бідній дівчині, а заплатив би за шкоду! Чи ви-и заплатите мені? (*Перепрошуєм, але надалі нам доведеться облишити ці відчайдушні спроби відтворити квіткарчину говірку, якої поза межами Лондона ніхто не збагне без спеціальної фонетичної абетки.*)

Дочка. І не подумайте платити їй, мамо! Чого захотіла!

Мати. Прошу тебе, Кларо, не борони мені. Маєш ти дрібні гроші?

Дочка. Ні - нічого дрібнішого за шестипенсовика не маю.

Квіткарка (з надією). То я вам його розміню, добра пані!

Мати (до Клари). Дай мені! (*Клара неохоче розлучається з грішми.*) Ось! (*До дівчини.*) Це вам за квіти.

Квіткарка. Щиро дякую вам, пані!

Дочка. Візьміть з неї решту! Воно ж коштує всього пенні за пучечок.

Мати. Притримай-но язика, Кларо! (*До дівчини.*) Можете не віддавати решти.

Квіткарка. Ой, спасибоньки, пані! (Пер. О. Мокровольського, 1999).

МАТИ. Даруйте, а звідки ви знаєте, що мого сина звати Фреді?

КВІТКАРКА. О! Так це синок ваш?! Нічо' не ска'еш, виховала мамуся! Це ж тра': виваляв мені всі хвіалки в грязюці і втік! На'іть не заплатив бідній дівчині! Так мо', ви заплатите? (*Прошу мені вибачити, але будь-які спроби графічно відтворити її вимову будуть марними, оскільки поза Лондоном ніхто її не збагне.*)

ДОЧКА. Мамо, і не думай! Чого захотіла!

МАТИ. Дозволь мені, Кларо. В тебе є дрібні гроші?

ДОЧКА. Ні. Менших за шість пенсів немає.

КВІТКАРКА (*з надією*). Так в мене б здача найшлась! Га, добра пані?...

МАТИ (*до Клари*). Дай-но шість пенсів. (*Клара неохоче розлучається з монетою*). Ось. Це вам за квіти.

КВІТКАРКА. Ой, пасибі вам, добра пані.

ДОЧКА. Нехай віддасть решту. Ці її букети варті один пенні — не більше.

МАТИ. Притримай язика, Кларо. (*До дівчини*). Залишіть решту собі.

КВІТКАРКА. Ну-у-у! Пасибі вам, пані. (Переклад М. Павлова, 1999).

III. Прокоментуйте відтворення контамінованого мовлення у перекладі американської кінострічки Термінал. Які засоби української мови дозволяють передати контаміноване мовлення?

My friend drive the food – Мій друг возити всяку їжу.

Officer Torres, you like the films? – Офіцер Торрес, вам подобатися фільми, кіно?

Перекладіть контаміноване мовлення персонажа з американської кінострічки Термінал. Поясніть, які засоби української мови дозволяють відтворити ефект мовлення іноземця.

What I do?

So, America not closed.

This belong you?

Література

- Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Ч. 2 : Лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні труднощі. Вінниця : Нова книга, 2001. 303 р.
- Карабан В. І., Мейс Дж. Теорія і практика перекладу з української мови на англійську мову Вінниця : Нова Книга, 2003. 608 р.
- Славова Л.Л., Борисенко Н.Д. Етноспецифіка кіноперекладу у дзеркалі міжкультурної комунікації. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*, 2019. Випуск 1 (89). С. 124–128.
- Славова Л.Л., Борисенко Н.Д. Лінгвокультурологічні основи перекладу : Навчально-методичний посібник (англійською мовою). Житомир : Вид-во ЖДУ, 2016. 84 с.

Семінар 3. Лінгвокраїнознавчий аспект перекладу.

План

1. Класифікації реалій.
2. Безеквівалентна лексика у перекладі.
2. Фонові знання та переклад.
3. Фонова лексика.
4. Екзотизми та okazіоналізми у перекладі.

I. Питання для обговорення:

1. Американський перекладач, історик та теоретик перекладу Лоуренс Венуті (1995, с 305), розглядаючи питання того, наскільки переклад асимілює текст вихідної культури та наскільки зберігає його чужорідний характер, зазначає, що *translation is a process that involves looking for similarities between language and culture – particularly similar messages and formal techniques – but it does this because it is constantly confronting dissimilarities. It might never and should never aim at removing these dissimilarities altogether. A translated text is supposed to be the site at which a different culture emerges.* Прокоментуйте висловлення.

II. Проблемні питання:

1. У підручнику про реалії американізму, виданому у 1980х роках коли Макдональдс не був достатньо відомим, реалію *hotdog* перекладено за допомогою реалії *сосиска в тісті*. Охарактеризуйте спосіб відтворення реалії та поясніть, чому, на Вашу думку, дослідник обрав саме цей варіант. В чому полягає схожість та відмінність обох реалій?
2. Американська реалія *blue-plate special* (друга страва, яка включає м'ясо, гарнір та салат, у дешевому ресторані швидкого харчування, яка змінюється

кожного дня та пропонується за низькою ціною) іноді перекладається за допомогою реалії *комплексний обід*. Поясніть такий добір еквіваленту. В чому співпадають обидві реалії? В чому полягає їхня відмінність?

Література (основна)

Славова Л.Л., Борисенко Н.Д. Лінгвокультурологічні основи перекладу : Навчально-методичний посібник (англійською мовою). Житомир : Вид-во ЖДУ, 2016. 84 с.

Література (додаткова)

Борисенко Н.Д. Кодубовська О.О. Лінгвокраїнознавство : англійські країни : навч. посіб. (англійською мовою). Житомир : Вид-во "Полісся", 2019. 154 с.

Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Ч. 2 : Лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні труднощі. Вінниця : Нова книга, 2001. 303 р.

Карабан В. І., Мейс Дж. Теорія і практика перекладу з української мови на англійську мову Вінниця : Нова Книга, 2003. 608 р.

Коптілов В.В. Теорія і практика перекладу. К. : Вища школа, 1982. 166 с.

Славова Л.Л., Борисенко Н.Д. Етноспецифіка кіноперекладу у дзеркалі міжкультурної комунікації. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*, 2019. Випуск 1 (89). С. 124–128.

Семінар 4. Лінгвокраїнознавчий аспект перекладу 2.

План

1. Реномінація у перекладі.
2. Переклад історичних реалій.
3. Неологізми у перекладі.
4. Реалії побуту у перекладі.
5. Реалії суспільного життя у перекладі.

I. Питання для обговорення:

1. Описовий переклад реалій вихідної мови має перевагу в тому, що виключає часткове розуміння значення лексеми, але в той самий час він не надає аналогічно структуровану лексему у цільовій мові. Прокоментуйте висловлення.

II. Проблемні питання:

1. Американці як молода нація демонструють відношення до часу, відмінне від того, яке є звичним в Європі: речі скоріше стають старими, в той час, як люди

дорослішають повільніше, ніж у Європі. Автівка, яка зійшла з конвейєру у 1950х має назву *an antique car*. Як перекладається реалія на українську мову? Чи може бути український прикметник *антикварний* використаний як еквівалент англійського прикметника *antique* у цьому контексті?

2. Скористайтесь тлумачним словником англійської мови для пояснення наступних реалій з прикметником *old* та перекладіть українською мовою наступні словосполучення: *old country*, *Old Glory*, *Old South*, *Old West*, *old money*. З якими труднощами у розумінні зазначених реалій стикається не носій американського варіанта англійської мови?

III. Перекладіть на українську мову, звертаючи увагу на особливості відтворення реалій

1. Is anything the matter, Madam? (D. du Maurier).
2. My vision was disturbed by the opening of the door, and Frith came in with the footman to clear the tea (D. du Maurier).
3. Mrs de Winter used the morning-room (D. du Maurier).
4. I got into the habit of studying at the Redcliffe library (E. Segal).
5. "I'm not talking legality, Preppie" (E. Segal).
6. "Doesn't she read the Crimson?" (E. Segal).
7. More than seventeen thousand people jam into Harvard Yard on Commencement morning... (E. Segal).

Література

- Борисенко Н.Д. Кодубовська О.О. Лінгвокраїнознавство : англomовні країни : навч. посіб. (англійською мовою). Житомир : Вид-во "Полісся", 2019. 154 с.
- Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Ч. 2 : Лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні труднощі. Вінниця : Нова книга, 2001. 303 р.
- Карабан В. І., Мейс Дж. Теорія і практика перекладу з української мови на англійську мову Вінниця : Нова Книга, 2003. 608 р.
- Коптілов В.В. Теорія і практика перекладу. К. : Вища школа, 1982. 166 с.
- Славова Л.Л., Борисенко Н.Д. Етноспецифіка кіноперекладу у дзеркалі міжкультурної комунікації. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*, 2019. Випуск 1 (89). С. 124–128.
- Славова Л.Л., Борисенко Н.Д. Лінгвокультурологічні основи перекладу : Навчально-методичний посібник (англійською мовою). Житомир : Вид-во ЖДУ, 2016. 84 с.

Семинар 5. Лінгвокультурологічний аспект перекладу.

План

1. Переклад як конфронтація культур
2. Антропоніми у перекладі. Антономазія.
2. Топоніми у перекладі.
3. Переклад ідіом та фразеологізмів.
4. Гра слів у перекладі.

1. Проблемні питання:

1. Поясніть значення та історію виникнення фразеологізмів, які містять топоніми. Визначте роль, яку відіграють топоніми у фонових знаннях лінгвокультурної спільноти. Як відтворюються такі ідіоми в українській мові:

to be from Missouri;

carry coal to Newcastle;

send to Coventry;

shipshape and Bristol fashion;

have kissed the Blarney Stone;

paint the Forth Bridge;

the Black Hole of Calcutta;

all Lombard Street to a China Orange;

build castles in Spain.

2. Поясніть, яким чином нижче наведені ідіоми відображають менталітет та спосіб життя англомовної спільноти. Прокоментуйте походження ідіом. Спробуйте надати їхні еквіваленти в українській мові. Прокоментуйте, з якими проблемами стикається перекладач під час відтворення ідіом у перекладі:

Sell smb. down the river;

gay Nineties;

apple-pie order;

cliff dweller;

salt and pepper;

when two Sundays come together;

Dutch comfort;

feel like a million dollars.

3. Промовисті імена раніше досить широко використовувались письменниками та слугували засобом додаткової характеристики персонажа. У романі Джейса Хілтона "Passionate Year" головний герой, який починає свою професійну діяльність як вчитель у приватній школі для хлопців, носить прізвище Speed, що свідчить про його здатність швидко реагувати на виклики та приймати правильні рішення. Як це прізвище може бути відтворене в

українському перекладі? Чи є можливість залишити ім'я промовистим у перекладі?

II. Перекладіть на українську мову, звертаючи увагу на особливості відтворення реалій

1. The diamond as big as the Ritz (F.S. Fitzgerald)
2. Between Third and Lexington, she reached into her pocket for the purse and found the sandwich half (J.D. Salinger).
3. In the summer the six children were moved from the house on 71st Street to a big estate in northern Connecticut (F.S. Fitzgerald).
4. You remember that awful dinner dress we saw in Bonwit's window? (J.D. Salinger)
5. She kept asking me if Seymour's related to that Suzanne Glass that has that place on Madison Avenue – the millinery (J.D. Salinger)
6. You must not produce a program glorifying Senator Jennings (M. Higgins Clark).
7. Pat drove slowly, her eyes scanning the narrow Georgetown streets (M. Higgins Clark).

Література

Славова Л.Л., Борисенко Н.Д. Лінгвокультурологічні основи перекладу : Навчально-методичний посібник (англійською мовою). Житомир : Вид-во ЖДУ, 2016. 84 с.

Семінар 6. Прагматична адаптація перекладу

План

1. Прагматичні відносини у перекладі. Прагматичний потенціал тексту.
2. Комунікативна інтенція відправника. Залежність перекладу від прагматичної направленості оригіналу.
3. Врахування характеру цільової аудиторії у перекладі.
4. Типи текстів за А. Нойбертом.
5. Прагматична адаптація.
6. Skopos theory (Vermeer, 1978.)

I. Проблемні питання

1. Пітер Ньюмарк (1995, р. 79) зауважує, що: "any old fool can learn a language [...] but it takes an intelligent person to become a translator". Як Ви прокоментуєте це заваження? Що має на увазі телоретик перекладознавства.
2. Бел (1991) зауважує, що наше чудове знання вихідної та цільової мов, яке включає лексикон, словотвір, граматику, орфографію та вимову не достатньо для професійного перекладача, який повинен володіти так званою соціо-

культурною компетентністю, яка допоможе йому зрозуміти текст у конкретному контексті, визначити його функції та передпачити одержувача. Наведіть, будь-ласка, випадки Вашого використання соціо-культурної компетентності у процесі перекладу.

II. Перекладіть українською мовою

1. “Honey?”

“Yeah?”

“Come out here a second.”

“Yeah?”

“You can come with me into town.”

“Why?”

“We need to stop at the bank. Bring your deposit box key. Don’t worry, we’re not selling it or anything. The man from the Whitney, he’s coming to see it on Thursday evening, and I won’t have time to pick it up during the week.”

“I’m kind of busy.”

“June.”

“I’m working on something. A project.”

“Just get the key and get dressed, okay?”

“I could get it for you. On Monday,”

“Stop this, June. There’s nothing to worry about. I expect you downstairs in fifteen minutes, and that’s that.” [Rifka 2012, 210].

2. HIGGINS. Here. Good morning. Sit down.

DOOLITTLE. Morning Governor. [He sits down magisterially] I come about a very serious matter, Governor [Shaw 1972, 40].

3. FREDDY [opening the door for her]. Are you walking across the park, Miss Doolittle? If so---

LIZA [with perfectly elegant diction]. Walk! Not bloody likely. [Sensation.] I am going in a taxi.

Pickering gasps and sits down. Freddy goes out on the balcony to catch another glimpse of Eliza.

Mrs EYNSFORD HILL [suffering from shock]. Well, I really cant get used to the new ways.

CLARA [throwing herself discontentedly into the Elizabethan chair]. Oh, it’s all right, mamma, quite right. People will think we never go anywhere or see anybody if you are so old-fashioned [Shaw 1972, 60].

Література

- Славова Л.Л., Борисенко Н.Д. Лінгвокультурологічні основи перекладу : Навчально-методичний посібник (англійською мовою). Житомир : Вид-во ЖДУ, 2016. 84 с.
- Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Ч. 2 : Лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні труднощі. Вінниця : Нова книга, 2001. 303 р.
- Карабан В. І., Мейс Дж. Теорія і практика перекладу з української мови на англійську мову Вінниця : Нова Книга, 2003. 608 р.
- Коптілов В.В. Теорія і практика перекладу. К. : Вища школа, 1982. 166 с.
- Славова Л.Л., Борисенко Н.Д. Етноспецифіка кіноперекладу у дзеркалі міжкультурної комунікації. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*, 2019. Випуск 1 (89). С. 124–128.

Семінар 7. Прагматична адаптація перекладу 2.

План

1. Доместикація та форенізація крізь призму прагматичної адаптації. Надмірна доместикація.
2. Відмінності сприйняття дійсності та асоціацій у різних культурах як проблема у перекладі.
3. Відтворення формальних характеристик оригіналу.
3. Передача орфографічних помилок у перекладі.
4. Модернізація та стилізація перекладу.

І. Проблемні питання

1. Венуті (1995) визначає акт перекладу як "a process by which the chain of signifiers that constitutes the source-language text is replaced by a chain of signifiers in the target language which the translator provides on the strength of an interpretation"(р.17). Після цього науковець формулює мету перекладу як щось, що не може ігнорувати культурну складову. Прокоментуйте цю точку зору.
2. Відповідно до Найді та Тайбера(Nida & Taber) культурно орієнтований переклад є "a translation in which the content of the message is changed to conform to the receptor culture in some way, and/or in which information is introduced which is not linguistically implicit in the original" (Nida and Taber, 1982, p. 199). Прокоментуйте цю точку зору.
3. Глядачі англійських комедій зауважують, що їхній український переклад є набагато кращим, ніж переклад інших жанрів. З чим це може бути пов'язаним?

4. Коли Ви дивитесь український дубляж англомовної романтичної стрічки, Ви можливо і не звертаєте увагу на те, як у певний момент герої починають звертатись один до одного на *ти*, що є важливим маркером дружніх та близьких стосунків в українській мові. Але в сучасній англійській мові не існує займенника другої особи однини. Як перекладач вирішує, коли герої мають почати спілкуватись на ти в українському перекладі? Що може бути маркером виправданості такого переходу? Що символізує використання у звертанні займенника *ти*?

II. Перекладіть українською мовою:

1. Just in passing, he was an Eagle Scout, an almost-All-America tackle of 1926 (J.D. Salinger).
2. Every afternoon, when it got dark enough for a losing team to have an excuse for missing a number of infield popups or end-zone passes, we Comanches relied on the chief's talent for storytelling (J.D. Salinger).
3. He picked up a regulation bat and demonstrated its weight (J.D. Salinger).
4. He walked cautiously to home plate (J.D. Salinger).
5. He mentioned the name of my regular center fielder (J.D. Salinger).
6. From my position on the first base I glanced behind now and then (J.D. Salinger).
7. She was wearing a catcher's mitt (J.D. Salinger).
8. The Chief left his umpire's position behind the pitcher (J.D. Salinger).
9. He is a rugger blue (D. Garnet).
10. A goal he got against the Arsenal... (B. Glanville).
11. We didn't stand the Kop end (B. Glanville).

Література (основна)

Славова Л.Л., Борисенко Н.Д. Лінгвокультурологічні основи перекладу : Навчально-методичний посібник (англійською мовою). Житомир : Вид-во ЖДУ, 2016. 84 с.

Література (додаткова)

Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Ч. 2 : Лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні труднощі. Вінниця : Нова книга, 2001. 303 р.

Карабан В. І., Мейс Дж. Теорія і практика перекладу з української мови на англійську мову Вінниця : Нова Книга, 2003. 608 р.

Коптілов В.В. Теорія і практика перекладу. К. : Вища школа, 1982. 166 с.

Славова Л.Л., Борисенко Н.Д. Етноспецифіка кіноперекладу у дзеркалі міжкультурної комунікації. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*, 2019. Випуск 1 (89). С. 124–128.

Семинар 8. Особливості передачі мовленнєвих актів у перекладі

План

1. Переклад етикетних МА.
2. Кореляція виду МА у перекладі.
3. Збереження функції одиниці за рахунок нехтування її формою (антонімічний переклад, заміна синтаксичних структур).
4. Передача прямих мовленнєвих актів.
5. Передача непрямих мовленнєвих актів.

I. Перекладіть українською мовою, звертаючи увагу на відтворення мовленнєвих актів:

1. Paula. Look, you really must go now.

Frank. Do you mind if I have a drink?

Paula looks rather taken aback

Paula. Well...

Frank. Gin would do very nicely.

Paula. But I can't...

Frank. Not too much tonic.

Paula. I said I can't!

Frank. Don't tell me James has drunk all the gin? Never mind. Anything'll do.

Paula (smiling reasonably) I really can't. I have to get dressed.

Frank. Well, carry on! I can sit here sipping my drink and we can shout at each other through the door.

Paula. And what would James say if he came back early?

Frank smiles

Frank. He won't. He's gone to the meeting.

A pause

Paula. How do you know? [Benfield 1981, 3].

2. "Well, you do have a point, but maybe it'd be good to get it out there. Maybe it's what Finn would have wanted."

"No, He wouldn't have wanted that. He painted it for us."

"Honey, an artist's work belongs to everyone. In a sense."

"But it's my face. Mine and Greta's. We don't belong to everybody. Finn made it for us, and I say no."

"Just calm down, Junie."

“He’ll probably just want to have a look at it and then we can take it from there. Nobody’s talking about selling it or even showing it. Let’s take it one step at time.”

“Okay. Both of you. Just ... just quiet. The truth is, I’ve already called him. I spoke with him this afternoon.”

“What do you mean?”

“He’s coming up next week to have a look.”

“But it’s ours. We don’t want ...”

3. “It’s my duty as your doctor to try to save your life, Miss Cowper.”

“You still haven’t answered my question, Mr. Tulloch. How great would my chances of survival be if I did have this cocktail treatment?”

“It would certainly lengthen your life. Some people have had it and gone back to leading perfectly normal lives.”

“I can’t make up my mind all at once,” she said.

“Of course I can’t force you to live if you don’t want to.” He stared for the first time into her eyes without blinking, and he tried to discern why she was behaving so stubbornly. “But the sooner we start treatment, the longer our chances of arresting the disease will have to work.” [Wilson 1980, 18].

4. “I believe you. That is, I believe you are trying to help. I don’t see how a cocktail drug could help me, that’s all.” She had smiled in her startled way, her large blue eyes almost bursting from her head with arrogant amusement.

“I don’t know why you have adopted this destructive attitude towards chemotherapy. It has been massively researched, and it often saves or prolongs lives in perfectly reasonable comfort.”

“Well then. You surely aren’t doubting Robby.” [Wilson 1980, 42].

5. CELIA (ironically). Bravo. Would you like me to carry on from there for you? After all I know that speech word for word.

PETER. No you don’t damn you. I’ve rewritten a lot of it since your time.

CELIA. Not that much I’ll be bound. It amazes me that you’re still getting away with it. I rather thought you’d given up – or gone to the United States where people are more easily gulled.

PETER. You always have tried to make me feel less than I am. You never believed in me.

CELIA. I did at the beginning until I discovered that behind your conceit is nothing but a straw man. You can’t impress me – not any longer [Chown 1984, 8].

Література (основна)

Славова Л.Л., Борисенко Н.Д. Лінгвокультурологічні основи перекладу : Навчально-методичний посібник (англійською мовою). Житомир : Вид-во ЖДУ, 2016. 84 с.

Література (додаткова)

Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Ч. 2 : Лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні труднощі. Вінниця : Нова книга, 2001. 303 р.

Карабан В. І., Мейс Дж. Теорія і практика перекладу з української мови на англійську мову Вінниця : Нова Книга, 2003. 608 р.

Коптілов В.В. Теорія і практика перекладу. К. : Вища школа, 1982. 166 с.

Славова Л.Л., Борисенко Н.Д. Етноспецифіка кіноперекладу у дзеркалі міжкультурної комунікації. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*, 2019. Випуск 1 (89). С. 124–128.

Список рефератів та мультимедійних презентацій

Безеквівалентна лексика та її переклад.

Переклад етнонімів.

Переклад лакун.

Особливості перекладу фольклорних текстів.

Передача власних назв у перекладі.

Стильові відмінності перекладу текстів різних типів.

Соціолінгвістичні маркери та їх переклад.

Переклад газетної лексики.

Переклад поезії.

Переклад драматургічного тексту.

Переклад наукового стилю.

Сленг та його особливості.

Питання до заліку

Прагматичні особливості перекладу.

Особливості передачі прагматичних ідіом.

Проблеми прагматичної адаптації при перекладі.

Особливості передачі оголошень та написів при перекладі.

Проблеми передачі чисел у перекладі.

Вплив руху політичної коректності на переклад.

Особливості передачі політично коректних виразів у перекладі.

Особливості перекладу прямих мовленнєвих актів.

Переклад непрямих мовленнєвих актів.

Співвідношення між типами мовленнєвих актів у мові оригіналу та перекладу.

Розбіжності між прямими та непрямими мовленнєвими актами в різних мовах.

Транслітерація при перекладі.
Транскрипція при перекладі.
Передача поетонімів у перекладі.
Прагматичне транспонування.
Актуальні завдання порівняльного аналізу мовленнєвих актів.
Антроніми у перекладі.
Особливості передачі контомінованого мовлення.
Передача соціальних діалектів.
Передача територіальних діалектів у перекладі.
Передача назв фірм.
Географічні назви у перекладі.
Реалії перекладі.
Лакуни у перекладі.

Рекомендована література

Борисенко Н.Д. Кодубовська О.О. Лінгвокраїнознавство : англійські країни : навч. посіб. (англійською мовою). Житомир : Вид-во "Полісся", 2019. 154 с.

Дзера О. становлення перекладознавчого аналізу на теренах Західної України (від Івана Франка до Михайла Рудницького). *Вісник Львівського університету. Серія філологічна*, 2013. Випуск 58. С. 232–240.

Журавель Т.В. Особливості здійснення перекладацького аналізу кінотексту (на матеріалі кінотрилогії «Хоббіт»). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*, 2019. № 40, том 3. С. 66–70.

Зорівчак Р.П. Реалія і переклад (на матеріалі англійських перекладів української прози). Львів : Вид-во при Львів. ун-ті, 1989. 216 с.

Кияк Т.Р., Огуй О.Д., Науменко А.М. Теорія та практика перекладу (німецька мова). Підручник для студентів вищих навчальних закладів. Вінниця : Нова книга, 2006. 592 с.

Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Ч. 2 : Лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні труднощі. Вінниця : Нова книга, 2001. 303 р.

Карабан В. І., Мейс Дж. Теорія і практика перекладу з української мови на англійську мову. Вінниця : Нова Книга, 2003. 608 р.

Коптілов В.В. Теорія і практика перекладу. К. : Вища школа, 1982. 166 с.

Лімборський І.В. Літературознавча компаративістика і художній переклад за доби глобалізації: сучасний стан, дискусії та проблеми. URL : <https://limborsky-66.ucoz.ru/publ/1-1-0-7>

Ребрій О. В. Вступ до перекладознавства : конспект лекцій для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» факультету іноземних мов. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. 116 с.

Романенко Н.В. Соціально-історична детермінованість перекладацьких рішень (на прикладі українських перекладів творів Е. Гемінгвея різних часів. *Прикарпатський вісник НТШ. Слово*, 2018. № 4(48). С. 360–371.

Теорія перекладу: для студентів 3-4 курсів ф-ту «Референт-перекладач», які навчаються за спеціальністю 035 Філологія (Переклад) / Нар. укр. акад., [каф. теорії та практики перекладу ; авт.-упор. О. А. Кальниченко]. Харків : Вид-во НУА, 2017. Ч. 1. 64 с.

Славова Л.Л., Борисенко Н.Д. Етноспецифіка кіноперекладу у дзеркалі міжкультурної комунікації. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*, 2019. Випуск 1 (89). С. 124–128.

Славова Л.Л., Борисенко Н.Д. Лінгвокультурологічні основи перекладу : Навчально-методичний посібник (англійською мовою). Житомир : Вид-во ЖДУ, 2016. 84 с.

Еко У. *Experiences in translation*. Toronto : University of Toronto Press, 2001. 135 p.

Munday J. *Introducing Translation Studies : Theories and Applications*. London & New York : Routledge, 2016.